

# **Determining Social Acceptance Levels of Primary Students with Special Needs Participating in Inclusion Practices**

**Prof.Dr. Ümit Şahbaz**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Türkiye  
ORCID: 0000-0002-1775-8884  
e-mail: usahbaz@mehmetakif.edu.tr

**Duygu Çağ Adıgüzel (PhD Stud.)**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Türkiye  
ORCID: 0000-0002-3360-6776  
e-mail: duyguçag@gmail.com

## **Abstract**

The aim of the present study was to determine social acceptance levels of primary students with special needs in inclusive education. The study group consists of 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students attending Ressay İbrahim Çallı Primary school in Pamukkale District of the city of Denizli. The data was collected using the "Social Acceptance Scale" developed by Şahbaz and Arslan (2012) to measure the social acceptance of students with special needs by normally developing students. The data obtained from the study was analysed using SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 program. Data analysis was conducted using descriptive statistical methods (numbers, percentages, standard deviation). In data analysis, independent samples t-test was applied for the means of two groups to compare quantitative data when the assumption of normal distribution was met; and Mann Whitney U test was selected for the non-normally distributed data. In addition, Kruskal Wallis H test was employed when comparing more than two group means. Multiple comparisons test was performed to determine the groups with differences as a result of the analyses. It was found as a result of the study that social acceptance of individuals with special needs varied by gender, and especially male students had higher levels of social acceptance in the peer attitude sub-scale. Moreover, it was seen that the presence of an individual with special needs in the child's family affected his social acceptance of peers with special needs positively.

**Keywords:** Social acceptance, Special education, Social skills, Student behaviour, Peer attitude



**E-International Journal  
of Educational  
Research**

Vol: 13, No: 3, pp. 59-77

Research Article

Received: 2022-02-04  
Accepted: 2022-06-02

## **Suggested Citation**

Şahbaz, Ü. & Çağ-Adıgüzel, D. (2022). Determining social acceptance levels of primary students with special Needs participating in inclusion practices, *E-International Journal of Educational Research*, 13(3), 59-77. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1068072>



## INTRODUCTION

The capacity of a society to build and maintain active relationships with the modern world is in direct proportion to how much attention it attaches to education. What indicates the degree of effectiveness of an education system, on the other hand, is the quality of the education to be offered to individuals with special needs. It is a right of individuals with special needs to enjoy all and more of the educational opportunities given to their normally developing peers. This is the one and only way to make such individuals a part of the society (Güneş, 2016).

The most commonly attended educational settings by individuals with special needs from past to present can be grouped as separate/boarding day schools, special education classes in general education schools and inclusion education in general education classes. For a long time, education has been provided for individuals with special needs at separate/boarding day schools for special education (Sucuoğlu, Kargın, 2006). However, studies conducted in the 1950s and 1960s showed that these educational activities were not successful as expected, they, on the contrary, could be harmful for children with special needs. It was even noticed that many children with special needs became more successful in normal programs (Şahbaz, 1997). All these experiences in the field set the ground for the start of inclusive education practices. Integration / Inclusion is "education that enables individuals with special needs to be in mutual interaction with their peers of all types and at all levels" (SESR, 2018). Inclusive education is on a philosophy based on the concept of social justice claiming access to all educational opportunities by all students regardless of any difference (Loreman, Earle, Sharma, Forlin, 2007).

Integration practices were first initiated in the 1970s in the United States of America with the inclusion law and in other countries later. The law highlighted the importance education of children with special needs with their peers with no special needs. The practice was much-debated in many countries and the number of practices increased in time with such factors as laws, study results and the pressure of parent groups. Many studies were later on conducted to determine the efficiency, outcomes and benefits for children with and without special needs of these practices. Today, it is accepted almost as a prerequisite that individuals with special needs are educated together with their peers without special needs as of young ages for their active participation in life and increasing their quality of life (Sucuoğlu, 2004).

The Individuals with Disabilities Education Act (IDEA), enacted in California in 1975, required all state schools accepting federal funds to provide free and equal access to education for children with physical and mental disabilities. The Act was revised and renewed in year 2004. As a result, more free education and employment was provided to meet the special needs of individuals aged 3-22. In order to enable these individuals to live independently, appropriate and individualized education was offered in the least restricting settings for them (Peña, 2016). Parallel with these developments in the world, the Children with Special Education Needs Law was enacted in 1983 in Turkey. Integration practices were legalized with the Decree Law on Special Education which was put into effect in 1997. The Law on Persons with Disabilities numbered 5378 was enacted in 2005, the Special Education Services Regulation in 2006 and the circular on Inclusive Education Practices was issued in 2008. As a result of the final Special Education Services Regulation, which was effected in 2018, educational practices through integration have been carried out for approximately 40 years in educational settings.

The purpose of inclusive education is to enable individuals with special needs to receive education with their normally developing peers. The primary condition for this type of education to be successful is to design a curriculum in line with the needs of the student. The individual's characteristics, knowledge and skills must be considered while developing such programs. Another point of importance is adapting the society and the environment to these children rather than adapting these children to the society. Through arrangements and contact meetings within the school, all the individuals in the school should have an accepting attitude for this education to achieve success (Güzel, 2014). Another condition for success in inclusive education practices is to work cooperatively as a team with the classroom teachers, school administration, students with special needs and their families, normally developing children and their families, school counsellors and special education substitute teachers (Özengi, 2009).



As stressed in the 2023 vision of Turkey, in order to reinforce a fairness-based understanding of education, practices should be conducted in all fields to enable the students with physical and mental disadvantages to reach all the opportunities given by the state to normally developing individuals. In this regard, the principle of social acceptance should be popularized in our schools to realize the understanding of acting together without being excluded by friends and peers (Kaya, 2020).

Social acceptance is the integration of individuals with special needs in an activity as a group member by their peers and the existence of a positive relationship and interaction among them (Civelek, 1990). According to Şahbaz (2007), teachers and students are not willing to accept students with special needs into their classes and normally developing children display negative behavior towards students with special education needs and exclude them. There are some factors causing students with special education needs to be excluded. One of these factors is the visibility level of the disability. The difference of the individual with special education needs is also defined as the visibility level of the disability. While there might be differences in their physical appearance depending on the type and degree of the disability of these individuals, these students might also be perceived different due to the supporting equipment like the crutches, wheelchairs, hearing aid devices they use (Sucuoğlu, Kargin, 2006).

The type and degree of the disability of students with special needs affect the level of social acceptance by their normally developing peers (Wendelborg, Kvello, 2010). It is considered that the higher the visibility level of the disability is, the lower the level of social acceptance of students with special needs gets (Sucuoğlu, Kargin, 2006). Another factor affecting the social acceptance levels of individuals with special needs is academic achievement. Individuals with special needs learn more slowly or difficultly than their peers. This causes their academic achievement to be lower than that of their peers. A student with low academic achievement may develop a negative attitude towards school. Academic achievement and negative attitudes of the individual with special needs towards lessons and school play an important role in social acceptance (Aktan, 2018). Accordingly, as the academic achievement of the individual with special needs decreases, the level of acceptance by their peers gets lower as well.

Individuals with special needs who experience similar difficulties in terms of social skills like academic achievement are rejected and excluded by their peers (Sucuoğlu, Kargin, 2006). For example, such social skills as raising fingers, working in cooperation with peers, speaking in the lesson, waiting for his turn affect students' academic achievement negatively as well as having negative impacts on the peers' attitudes (Şahin, 2010). Therefore, social skill levels of individuals with special needs is one of the factors affecting their social acceptance. Being incompetent and inadequate to display common skills with their peers makes their social differences more apparent and affects social acceptance negatively. It is also a frequent occurrence that individuals with special needs have problem behaviour. This behaviour not only disrupts the course of the lesson but it may also be harmful to their peers. This makes it more difficult for individuals with special needs to be accepted socially by their peers (Sucuoğlu, Kargin, 2006). Attitudes of teachers and peers is another factor affecting the social acceptance of students with special needs. Teachers' attitudes and behaviours towards students with special needs could create a classroom atmosphere where differences are accepted, which, in turn, affects the social acceptance levels of other students (Şahin, 2010). Teachers' attitude sets an example for students in the social acceptance of students with special needs. If the teacher lovingly accepts the individual with special needs with all his/her differences, this increases the students' social acceptance levels as well. Another factor that affects the social acceptance of students with special needs is the presence of an individual with special needs in the family. Persons who have individuals with special needs in their families can easily develop a feeling of empathy when faced with it. Empathy is the ability to put yourself in the other person's place to understand and feel his/her feelings and thoughts correctly and look from his/her perspective. Empathy is highly important for people in understanding each other. Empathy prevents conflicts from coming up as well as making it possible to solve many problems in communication (Ersoy, Köşger, 2016). Thus, persons who have individuals with special needs in their families can easily empathize with the experiences of these individuals, which increases their social acceptance levels.

The literature related to the social acceptance of individuals with special needs includes studies conducted at the pre-school level (Odom, Craig Li, Marquart, Brown 2006; Akın, 2019; Aguiar, Moiteiro,

Pimentel, 2010); primary school level (Manetti, Schneider, Siperstein 2001; Broomhead, 2019; Aktan, Budak, Botabekovna, 2019), primary education level (Wentzel, 1994; Wong, 2008; Arslan and Şahbaz 2012); in different age groups (Aydoğan, 2017; Ayril, 2013; Reiter, Schanin& Tirosh, 1998), with teachers (Vaz, Wilson, Scott, Cordier, Falkmer, 2015) and with different educational practices (Aktaş, Küçüker, 2002; Kaya, 2020; Tekgöl, 2020; Selimoğlu, 2017; Aktan, 2018; Kabasakal, 2018)

Aydoğan (2017) examined the social acceptance of individuals from varying age groups (11-60 years) towards individuals with mental incompetence and found that adults and adolescents had higher levels of social acceptance for individuals with mental incompetence. Ayril (2013) examined the social acceptance levels and factors affecting social acceptance among normally developing peers of students participating in full-time integration practices (aged 4-10 years, 11-14 years, 15 years and over) and found that the social acceptance level of integrated education students among their normally developing peers was close to the "moderate" level. The study employed "The Social Acceptance Scale" which was developed by Siperstein (1980) and adapted to Turkish by Civelek (1990). In this scale, only friendship relationships, only one sub-scale of social acceptance, was evaluated. Similarly, Aktan, Budak, Botabekovna (2019) looked into primary school students' social acceptance levels of integration students and revealed that integration students were not accepted socially by their peers. This study also used "The Social Acceptance Scale" developed by Siperstein (1980) and adapted to Turkish by Civelek (1990). There is a need for detailed information about the measurements of other sub-scales of social acceptance (Social Skills, Student Behaviours and Peer Attitudes) as well in the field. However, in the literature review conducted, no study has been found on a detailed examination of the social acceptance levels of primary school students with special needs participating in inclusion practices. The need for the study comes out due to this gap in the literature.

The aim of the present study is to determine the social acceptance levels of primary school students with special needs participating in inclusion practices. To this end, answers will be sought for the following questions:

1. What is the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices?
2. Does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by various variable (gender, mother's and father's level of education, having siblings and presence of an individual with special needs in the family)

### **Limitations**

The present study is limited to the 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students attending Ressam İbrahim Çallı Primary school in the 2020-2021 academic year in Pamukkale district of the city of Denizli.

## **METHOD**

### **Research Model**

The present study aiming to determine the social acceptance levels of primary school students with special needs participating in integration practices was conducted in a descriptive quantitative design. The study employed the correlational research model. Correlational research aims to measure the presence or change of the covariance between two or more variables (Karasar, 2020).

### **Study Group**

The study group consist of the 3<sup>rd</sup> (42 students) and 4<sup>th</sup> (46 students) grade students attending Ressam İbrahim Çallı Primary school in the 2020-2021 academic year in Pamukkale district of the city of Denizli.

### **Data Collection Instrument**

The data were collected using "The Social Acceptance Scale", which was developed by Şahbaz and Arslan (2012) to measure the social acceptance of students with special needs by their normally developing peers. The Social Acceptance Scale has a three-factor structure, which explains 46.666% of

the total variance. The first, second and third factors explain 20.058%, 15.604% and 10,994% of this variance respectively. The first of the factors composing the scale is defined as "Social Skills", the second as "Student Behaviour" and the third factor as "Peer Attitudes". Internal consistency coefficient and Spearman Brown split half test correlation were calculated to determine the reliability coefficient of the scale. Internal consistency coefficient of the Social Acceptance Scale was found as ,927 and the Spearman Brown split half test correlation as ,964. The Social Acceptance Scale developed Şahbaz and Arslan (2012) is a reliable measurement instrument.

**Table 1.**Numbers of Students Participating the Study

Variables		n	%
Gender	Male	48	54,5
	Female	40	45,5
Mother's Level of Education	Unable to read and write	5	5,7
	Primary School	18	20,5
	Secondary School	31	35,2
	High School	34	38,6
Father's Level of Education	Secondary School	34	38,6
	High School	47	53,4
	University	7	8,0
Number of Siblings	No siblings	6	6,8
	1 Sibling	40	45,5
	2 Siblings	34	38,6
	3 Siblings	8	9,1
Disabled Individual in Family	Yes	7	8,0
	No	81	92,0

The Social Acceptance Scale measures Social Skills, Student Behaviour and Peer Attitudes among the factors affecting social acceptance with a three-point rating scale as [(Agree (1), Undecided (2), Disagree (3))]. The scale consists of a total of 32 items- 23 positive, 9 negative. The negative items on the scale are reverse-scored [Agree (3), Undecided (2), Disagree (1)]. The maximum possible score to be obtained over the scale is 96 while the minimum score is 32. As the scores obtained over the scale decrease, social acceptance level increases while the higher the scores are, the lower the level of social acceptance gets.

### **Data Collection**

For data collection, parents were informed by classroom teachers via text messages first, and the parents of students participating in the study were sent "Parent Consent Forms". Parent Consent Forms" were confirmed and signed by parents and submitted to the classroom teachers. Later, the students were informed about the scale by the second researcher. Afterwards, "The Social Acceptance Scale" developed by Şahbaz and Arslan (2012) was applied to the 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students attending Ressay İbrahim Çallı Primary School on March 15-19,2021.

### **Data Analysis**

The data obtained from the study were analysed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 program. Data evaluation was performed with statistical methods (numbers, percentages, means, standard deviation). In addition to normality tests, the data can be tested for normal distribution using distribution scales like histogram, Q-Q graphs and box-plot graphs as well as skewness and kurtosis, variation coefficient (Hayran and Hayran, 2011). For normality, the data points must be observed to align closely to the 45-degree line on the scatter plot diagram and to centre on the median of the box-plot graph (Büyüköztürk, 2011). Normal distribution was tested with fitness-normality tests and skewness-kurtosis values.

Reliability analysis is conducted to test whether the statements in the scales are consistent within themselves and if all the statements measure the same subject or not (Ural and Kılıç, 2006). In order for the tests and results to be reliable, measurements must be reliable. In this respect, reliability measurements of the scale were performed using Cronbach's Alpha coefficient.

In data analysis, independent samples t-test was applied for the means of two groups to compare quantitative data when the assumption of normal distribution was met; and Mann Whitney U test was selected for the non-normally distributed data. In addition, Kruskal Wallis H was used to compare more than two groups. Multiple comparisons test was performed to determine the groups with differences as a result of the analyses. The findings obtained are presented below.

## FINDINGS

The findings obtained concerning the sub-problems developed in line with the aim of the study are presented in order below.

The first sub-problem of the study is "what is the social acceptance levels of primary school students with special needs participating in inclusion practices? Findings concerning this sub-problem are given below.

**Table 2.** Descriptive Statistics and Reliabilities of the Social Acceptance Scale and Sub-scales

	n	$\bar{X}$	Sd	Min.	Max	Cronbach Alfa
Social Skills	88	1,69	0,41	1,06	2,75	0,831
Student Behaviour	88	1,59	0,43	1,00	2,78	0,731
Peer Attitudes	88	2,40	0,56	1,00	3,00	0,822
Social Acceptance	88	1,81	0,26	1,09	2,34	0,758

Table 2 shows that the Cronbach's Alpha values of the scale are 0,831 for social skills; 0,731 for student behaviour, 0,822 for peer attitudes and 0,758 for the overall scale. These findings indicate that the Cronbach's Alpha values of the scale and sub-scales are adequately reliable. Bayram (2004) reports Cronbach Alpha values of over 0,70 are sufficient for reliability. In this regard, the scale used was found to have sufficient reliability.

Participants' mean social acceptance score is ( $\bar{X}=1.69$ ). Considering that lower scores show higher social acceptance, it is seen that the social acceptance levels of the participating 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> graders towards individuals with special needs is high on the whole in terms of total score. According to this finding, it could be asserted that 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students approach individuals with special needs positively in terms of social acceptance.

The second sub-problem of the study is "does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by; a) gender, b) mother's and father's level of education, c) having siblings and d) presence of an individual with special needs in the family?

Findings concerning the second sub-problem are given below.

### Normality Tests

a) Does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by gender?

Skewness of a distribution symmetry shows whether the data is distributed normally or not. Skewness values falling outside of the -2 and +2 range represent a skewed distribution (George, Mallery, 2010)

**Table 3.** Skewness and kurtosis values for gender

	Social Acceptance		Social Skills		Std. Behav.		Peer Attitude	
	Male	Female	Male	Female	Mal	Female	Male	Female
Skewness	0,12	-0,33	0,60	0,78	1,17	1,18	-0,83	-1,42
Std.Error Skewness	0,34	0,37	0,34	0,37	0,34	0,37	0,34	0,37
Kurtosis	-0,56	1,76	-0,55	0,73	0,53	1,69	-0,39	1,55
Std.Error Kurtosis	0,67	0,73	0,67	0,73	0,06	0,73	0,67	0,73

Since the data showed normal distribution, t-test was applied to compare the quantitative data of the means of the two groups.

**b)** Does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by mother's level of education?

**Table 4.** Skewness and Kurtosis values according to mother's level of education

Graduation Level	Unable to Read-write	Primary School	Secondary School	High School
<i>Social Acceptance</i>				
Skewness	0,29	-0,61	0,37	-0,48
Std.Error Skewness	0,91	0,53	0,42	0,40
Kurtosis	-1,14	-0,29	0,54	-0,30
Std.Error Kurtosis	2,00	1,038	0,82	0,78
<i>Social Skills</i>				
Skewness	0,13	1,24	0,85	-0,16
Std.Error Skewness	0,91	0,53	0,42	0,40
Kurtosis	-1,94	1,76	0,96	-0,85
Std.Error Kurtosis	2,00	1,03	0,82	0,78
<i>Student Behaviour</i>				
Skewness	1,37	1,43	1,20	1,18
Std.Error Skewness	0,91	0,53	0,42	0,40
Kurtosis	2,10	2,88	0,86	0,93
Std.Error Kurtosis	2,00	1,03	0,82	0,78
<i>Peer Attitudes</i>				
Skewness	-1,26	-1,61	-0,86	-0,89
Std.Error Skewness	0,91	0,53	0,42	0,40
Kurtosis	1,09	1,89	-0,54	0,02
Std.Error Kurtosis	2,00	1,03	0,82	0,78

Does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by father's level of education?

**Table 5.** Skewness and Kurtosis values according to father's level of education

Graduation Level	Secondary Sch.	High Sch.	University
<i>Social Acceptance</i>			
Skewness	0,50	-0,32	0,86
Std.Error Skewness	0,40	0,34	0,79
Kurtosis	0,63	0,05	-1,08
Std.Error Kurtosis	0,78	0,68	1,58
<i>Social Skills</i>			
Skewness	1,20	0,31	0,86
Std.Error Skewness	0,40	0,34	0,79
Kurtosis	1,58	-0,29	-1,08
Std.Error Kurtosis	0,78	0,68	1,58
<i>Student Behaviour</i>			
Skewness	1,50	0,93	-0,36
Std.Error Skewness	0,40	0,34	0,79
Kurtosis	2,22	0,12	-1,13
Std.Error Kurtosis	0,78	0,68	1,58
<i>Peer Attitudes</i>			
Skewness	-1,95	-0,60	-0,72
Std.Error Skewness	0,40	0,34	0,79
Kurtosis	3,16	-0,68	0,38
Std.Error Kurtosis	0,78	0,68	1,58

Skewness of a distribution symmetry shows whether the data is distributed normally or not. Skewness values falling outside of the -2 and +2 range represent a skewed distribution (George, Mallery, 2010)

Since the data showed non-normal distribution, Kruskal Wallis H test was selected to compare the quantitative data of the means between the groups (mother's level of education- father's level of education).

**c)** Does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by sibling information?

**Table 6.** Skewness and Kurtosis values according to sibling information

Graduation Level	No Siblings	1 Sibling	2 Siblings	3 Siblings
<i>Social Acceptance</i>				
Skewness	-1,04	0,77	-0,36	1,76
Std.Error Skewness	0,84	0,37	0,40	0,75
Kurtosis	1,10	-0,94	0,85	4,26
Std.Error Kurtosis	1,74	0,73	0,78	1,48
<i>Social Skills</i>				
Skewness	0,96	0,53	0,53	1,11
Std.Error Skewness	0,84	0,37	0,40	0,75
Kurtosis	0,70	-0,49	-0,51	3,17
Std.Error Kurtosis	1,74	0,73	0,78	1,48
<i>Student Behaviour</i>				
Skewness	1,31	0,99	1,35	1,00
Std.Error Skewness	0,84	0,37	0,40	0,75
Kurtosis	2,79	0,36	2,08	-0,26
Std.Error Kurtosis	1,74	0,73	0,78	1,48
<i>Peer Attitudes</i>				
Skewness	-0,39	-0,92	-1,56	-0,59
Std.Error Skewness	0,84	0,37	0,40	0,75
Kurtosis	-0,93	0,01	2,03	-1,52
Std.Error Kurtosis	1,74	0,73	0,78	1,48

Skewness of a distribution symmetry shows whether the data is distributed normally or not. Skewness values falling outside of the -2 and +2 range represent a skewed distribution (George, Mallery, 2010).

Since the data showed non-normal distribution, Kruskal Wallis H test was selected to compare the quantitative data of the means between the groups (number of siblings).

**d)** Does the social acceptance level of primary school students with special needs participating in inclusion practices vary by the presence of another individual with special needs in the family?

**Table 7.** Skewness and Kurtosis values according to the presence of another individual with special needs in the family

	Social Acceptance		Social Skills		Student Behaviour		Peer Attitude	
	Yes	No	Yes	No	Yes	No	Yes	No
Skewness	0,47	0,20	0,08	0,57	-0,17	1,18	0,84	-1,25
Std.Error Skewness	0,79	0,26	0,79	0,26	0,79	0,26	0,79	0,26
Kurtosis	0,73	1,33	-2,06	-0,26	0,33	0,84	1,31	0,79
Std.Error Kurtosis	1,58	0,08	1,58	0,52	1,58	0,52	1,58	0,52

Skewness of a distribution symmetry shows whether the data is distributed normally or not. Skewness values falling outside of the -2 and +2 range represent a skewed distribution (George, Mallery, 2010).

Since the data showed non-normal distribution, Mann Whitney U test was selected to compare the quantitative data of the means of the two groups (number of siblings).

The scores obtained from the social acceptance scale and its sub-scales were compared according to the demographic characteristics of the participating individuals and the results are presented in Table 3. The results show that there is no significant difference in social acceptance, social skills and student behaviour scores of the participating individuals by gender ( $p>0,05$ ); while peer attitudes scores significantly vary by gender ( $p<0,05$ ). Male students were found to have higher levels of social acceptance at the peer attitudes sub-scale.

It was seen that social acceptance, social skills and student behaviour scores did not have a statistically significant difference according to the individual's mother's level of education ( $p>0,05$ ). Based on these findings, it could be said that normally developing individuals' mothers' level of education does not affect these individuals' social acceptance levels of their peers with special needs and that their mean scores are close to social acceptance. At the peer attitudes sub-scale, on the other



hand, there is no significant difference according to the mother's level of education while mean scores are seen to be close to refusal. In other words, peer attitudes could be said to have a negative effect on normally developing individuals' social acceptance of individuals with special needs.

**Table 8.** Analysis results of the social acceptance levels of primary school students participating in inclusion practices by several variables

Variables		Social	Social Skill	Student	Peer Attitudes
		$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS/med$	$\bar{X} \pm SS/med$
Gender	Male	1,79±0,28/1,75	1,66±0,44/1,56	1,61±0,46/1,44	2,29±0,58/2,43
	Female	1,85±0,24/1,84	1,71±0,37/1,63	1,56±0,39/1,44	2,53±0,2/2,71
Test value		t=-1,125	t=-0,556	z=-0,232	<b>z=-2,458</b>
p value		p=0,264	p=0,580	p=0,816	<b>p=0,014*</b>
Mother's Level of Education	Unable to read and	1,84±0,23/1,91	1,59±0,37/1,63	1,62±0,43/1,56	2,69±0,34/2,86
	Primary School	1,76±0,29/1,77	1,61±0,43/1,53	1,46±0,38/1,44	2,49±0,63/2,71
	Secondary School	1,78±0,23/1,72	1,61±0,34/1,56	1,59±0,43/1,44	2,38±0,55/2,57
	High School	1,87±0,28/1,86	1,81±0,43/1,72	1,64±0,45/1,56	2,32±0,55/2,43
Test value		H=3,621	H=4,612	H=2,457	H=4,095
p value		p=0,305	p=0,203	p=0,483	p=0,251
Father's Level of Education	Secondary School	1,77±0,24/1,75	1,58±0,38/1,50	1,50±0,38/1,44	2,58±0,56/2,86
	High School	1,84±0,28/1,84	1,73±0,40/1,75	1,66±0,48/1,56	2,25±0,55/2,43
	University	1,83±0,27/1,72	1,69±0,47/1,56	1,52±0,20/1,56	2,53±0,38/2,57
Test value		H=1,737	H=4,861	H=2,373	<b>H=11,493</b>
p value		p=0,420	p=0,088	p=0,305	<b>p=0,003*</b> (lise-ortaokul)
Number of Sibling	No siblings	1,68±0,29/1,75	1,65±0,32/1,59	1,39±0,34/33	2,14±0,76/2,14
	1 Sibling	1,85±0,28/1,80	1,73±0,46/1,63	1,65±0,47/1,61	2,36±0,59/2,43
	2 Siblings	1,78±0,25/1,77	1,62±0,36/1,59	1,52±0,34/1,44	2,50±0,46/2,71
	3 Siblings	1,88±0,21/1,86	1,78±0,37/1,78	1,72±0,58/1,44	2,32±0,66/2,57
Test value		H=2,277	H=2,037	H=2,772	H=1,126
p value		p=0,517	p=0,565	p=0,428	p=0,771
Individuals with special	Yes	1,39±0,21/1,41	1,34±0,22/1,31	1,13±0,08/1,11	1,86±0,47/1,86
	No	1,85±0,23/1,84	1,72±0,40/1,63	1,63±0,42/1,44	2,44±0,55/2,71
Test value		z=-3,775	z=-2,487	z=-3,984	z=-2,658
p value		p=0,000*	p=0,013*	p=0,000*	p=0,008*

t:independent samples t test, z: Mann Whitney U test, H: Kruskal Wallis H test

It was observed that social acceptance, social skills and student behaviour scores did not have a statistically significant difference according to the individual's father's level of education ( $p > 0,05$ ). Based on these findings, it could be suggested that normally developing individuals' fathers' level of education does not affect these individuals' social acceptance levels of their peers with special needs. The absence of a difference according to normally developing individuals' fathers' level of education shows that their means are close to each other and to social acceptance as well. However, peer attitudes scores were found to have a statistically significant difference according to the individual's father's level of education ( $p < 0,05$ ). The multiple comparison test conducted to detect the groups with differences showed that individuals whose fathers are high school graduates have higher levels of social acceptance for individuals with special needs at the peer attitudes sub-scale. Based on this finding, it was concluded that the individual's father's level of education affects his/her social acceptance level negatively.

It was found that social acceptance, social skills and students behaviour scores did not have a statistically significant difference according to the individual's number of siblings ( $p > 0,05$ ). This finding indicates that the number of siblings of normally developing individuals does not affect these individuals' social acceptance levels of their peers with special needs. The absence of a difference according to the number of siblings of normally developing individuals indicates that the means are close to each other, which are also close to social acceptance.

It was concluded that social acceptance, social skills and students behaviour scores had a statistically significant difference according to the presence of individuals with special needs in the family ( $p > 0,05$ ). Students who have individuals with special needs in the family have higher social acceptance levels than those who do not. In conclusion, social acceptance levels of students who have individuals



with special needs in the family were found to be higher compared with those who do not at all dimensions of social acceptance.

## CONCLUSION, DISCUSSION AND RECOMMENDATIONS

The aim of the present study was to determine the social acceptance levels of primary students with special needs participating in inclusion practices.

In the first sub-problem of the study, it was seen that the social acceptance levels of the 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students participating in the study for individuals with special needs are high in terms of total scores on the whole. Based on this finding, it could be stated that 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> graders approach individuals with special needs positively in terms of social acceptance. The findings obtained from the study are parallel with the result that the social acceptance level of students from 3<sup>rd</sup> to 8<sup>th</sup> grade is positive obtained from the study conducted by [Gümüş and Tan \(2015\)](#) and that the social acceptance levels of the participating students were high in terms of total scores reported by [Aktan, Budak, Botabekovna, \(2019\)](#).

In the second sub-problem, social acceptance levels 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students for primary school students with special needs were examined in terms of gender, mother's and father's level of education, sibling information and the presence of individuals with special needs in the family.

Social acceptance, social skills and student behaviour scores were found to have no significant difference statistically. Peer attitudes scores, on the other hand, showed a statistically significant difference by gender. It was concluded that male students have higher social acceptance levels at the peer attitudes sub-scale. This finding is different from some other study findings such as female students (aged 15-19) have more positive attitudes than male students in social acceptance ([Selimoğlu, 2017](#)), while [Nowicki \(2006\)](#) found no significant difference in the social acceptance levels of female and male students aged 4-10 by gender, [Karataş, Arslan \(2018\)](#) states that female students had higher levels of acceptance for students with special needs female students approaches and social acceptance levels towards students with special needs are higher ([Aktan, Budak, Botabekovna, 2019](#)), [Dağlı, Gökbulut, Yeniasır \(2017\)](#) found that female students (aged 8-10) had more positive attitudes towards social acceptance than male students, female students' attitudes towards students with special needs are more positive ([Gümüş and Tan, 2015](#)) and female students' social acceptance scores are higher than those of male students ([Ayrıl, 2013](#)). When the social acceptance levels of individuals with special needs is examined according to the gender of their normally developing peers, this is considered to vary by age group and the environment they live in.

The 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students' social acceptance levels of primary students with special needs were evaluated according to their mothers' and fathers' level of education. It was found that social acceptance, social skills and student behaviour scores did not have a statistically significant difference according to the individual's mother's level of education. The findings obtained from the study are parallel with [Gümüş and Tan's \(2015\)](#) finding that the attitudes of the participating students towards students with special needs do not significantly vary by their mothers' level of education, is parallel with the finding of [Karataş and Arslan \(2018\)](#) that students' social acceptance did not vary by mothers' level of education..

It was determined that social acceptance, social skills and student behaviour scores did not have a statistically significant difference according to the individual's father's level of education while peer attitudes scores varied significantly by the individual's father's level of education. According to the multiple comparison test conducted to detect the groups with differences, individuals whose fathers are high school graduates have higher levels of social acceptance for individuals with special needs at the peer attitudes sub-scale. This finding is parallel with the result obtained by [Gümüş and Tan \(2015\)](#) showing that the attitudes of normally developing students towards students with special needs did not significantly vary by their fathers' level of education, it is different from the finding of [Karataş and Arslan \(2018\)](#) that students' social acceptance vary significantly by fathers' level of education. .



The 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students' social acceptance levels of primary students with special needs were evaluated according to the number of their siblings. It was seen that social acceptance, social skills and student behaviour scores did not significantly vary by the number of siblings. The findings are similar to the findings obtained by [Gümüş and Tan \(2015\)](#) suggesting that the participating students' attitudes towards individuals with special needs did not vary by the number of their family members. The findings obtained from the study are parallel with the [Gümüş and Tan's \(2015\)](#) result showing that the participating students' attitudes towards students with special needs did not vary significantly by the number of their family members and [Karataş and Arslan's \(2018\)](#) finding indicating that students' social acceptance levels did not vary significantly by the number of siblings.

The 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> grade students' social acceptance levels of primary students with special needs were evaluated according to the presence of other individuals with special needs in the family. It was concluded that social acceptance, social skills and students behaviour scores varies significantly by the presence of individuals with special needs in the family. Students who have individuals with special needs in the family have higher social acceptance levels than those who do not. This is considered to result from the fact that children who have individuals with special needs in their families are more familiar with the process, can develop empathy with their relatives with special needs more easily and approach their differences in a more accepting way. The finding is parallel with [Aktan, Budak, Botabekovna's \(2019\)](#) finding stating that students who have individuals with special needs in their families or around themselves have higher social acceptance levels for individuals with special needs and [Aydoğan's \(2017\)](#) finding that individuals who have relatives with mental disabilities have higher levels of social acceptance for individuals with mental disabilities.

On the other hand, the finding differs from the result that students who do not have relatives with special needs have more positive attitudes towards students with special needs than those who have individuals with special needs in the family obtained by [Gümüş and Tan \(2015\)](#) and that there is no significant difference between students who have siblings with special needs and those who do not in terms of the levels of social acceptance for integration students by [Ayrıl \(2013\)](#).

It was concluded as a result of the study that social acceptance of individuals with special needs varied by gender and social acceptance levels were higher at the peer attitudes sub-scale especially in male students. This can be interpreted as male students are affected more by their peers' attitudes and these attitudes are affective in changing their own attitudes. Moreover, it was seen that the presence of individuals with special needs in the child's family affects social acceptance of peers with special needs positively. This is considered to result from the fact that children who have individuals with special needs in their families are more familiar with the process, can develop empathy with their relatives with special needs more easily and approach their differences in a more accepting way.

### **Recommendations**

Recommendations for future research:

1. Social acceptance levels of individuals with special needs can be studied;
  - a) in different cities.
  - b) with students attending different levels of education.
  - c) with teachers working at different levels of education.
2. Experimental studies can be conducted to increase social acceptance levels of individuals with special needs.
3. The study found that female students had low scores on peer attitudes among the subscales of social acceptance. Thus, studies can be conducted to increase female students' social acceptance levels.
4. It was found in the present study that fathers who completed primary and secondary education had low levels of social acceptance for students with special needs. Social acceptance studies can be carried out for such fathers.



## REFERENCES

- Aguiar, C., Moiteiro, A.R. & Pimentel J.S. (2010). Classroom quality and social acceptance of preschoolers with disabilities *Infants & Young Children*: January 2010 - Volume 23 - Issue 1 - p 34-41 doi: 10.1097/IYC.0b013e3181c9766e.
- Akın G. (2019) *Okulöncesi Dönemde Özel Gereksinimli Çocukların Bireysel Farklılıklarına ve Sosyal Kabulüne Yönelik Akran Görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Aktan O.(2018) *Kaynaştırma Eğitiminde Takım Destekli Bireyselleştirme Tekniğinin Öğrencilerin Ders Başarısı Derse Karşı Tutum Ve Sosyal Kabul Düzeylerine Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Aktan, O. Budak, Y. ve Botabekovna A. B. (2019). İlkokul öğrencilerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik sosyal kabul düzeylerinin belirlenmesi: bir karma yöntem çalışması *Elementary Education Online*, 2019; 18 (4): pp. 1520-1538 *İlköğretim Online*, 2019; 18 (4): s.1520-1538. [Online]:<http://ilkogretim-online.org.tr> doi:10.17051/ilkonline.2019.632374.
- Aktaş C. ve Küçüker S. (2002). Bilişsel - Duyuşsal odaklı bir programın ilköğretim öğrencilerinin fiziksel engelli yaşlılarına yönelik sosyal kabul düzeylerine etkisinin incelenmesi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi* 2002.3(2) 15-25.
- Arslan E. (2010). *Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Engelli Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye.
- Arslan E. & Şahbaz Ü. (2012). A Study to Develop a Scale for Determining the Social Acceptance Levels of Special-Needs Students, Participating in Inclusion Practices *Educational Research and Reviews*, v7 n29 p651-662 Dec 2012.
- Aydoğan C. (2017). *Farklı Yaşam Dönemlerindeki Bireylerin Zihinsel Engelli Bireylere İlişkin Sosyal Kabulleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Ayral M. (2013). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Kabul Düzeyleri *Research Gate* June 2013 Conference: ELMIS Uluslararası Özel Eğitim Kongresi At: Konya
- Bayram, N. (2004). *Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Broomhead K. (2019). Acceptance or rejection the social experiences of children with special educational needs and disabilities within a mainstream primary school *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education* ISSN: 0300-4279 (Print) 1475-7575 (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/rett20>.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara, Pegem Akademi.
- Civelek A. H. (1990). *Eğitilebilir Zihinsel Özürlü Çocukların Sosyal Kabul Görmelerinde Normal Çocukların Bilgilendirilmelerinin Ve İki Grubun Resim-İş İle Beden Eğitimi Derslerinde Bütünleştirilmelerinin Etkileri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Dağlı Gökbulut, Ö, Gökbulut B. & Yeniasır, M. (2017). Social acceptance of students with special needs from peer viewpoint. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(11),7287-7294.
- Ersoy E. G. & Köşger F. (2016). Empati: tanımı ve önemi *Osmangazi Tıp Dergisi/Osmangazi Journal of Medicine*, Mayıs/May, 2016; 38 (2), 9-17 DOI: <http://dx.doi.org/10.20515/otd.33993>
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.)* Boston, Pearson.
- Gümüş M. ve Tan Ç. (2015). İlkokul ve ortaokul çağında kaynaştırma eğitimi gören öğrencilere karşı normal gelişim gösteren öğrencilerin tutumlarının incelenmesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl 2015, Sayı 4.
- Güneş A. Ö. (2016). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Girne Amerikan Üniversitesi, Girne, Kıbrıs
- Güzel N. (2014) *Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar (Beykoz İlçesi Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Hayran M., Hayran M. (2011). *Sağlık Araştırmaları İçin Temel İstatistik* (Birinci Basım), Ankara: Omega Araştırma.
- Kabasakal E. (2018). *Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıflarda Rasyonel Duygucu Eğitimin Diğer Öğrencilerin, Rasyonel Düşünme, Öznel İyi Oluş, Öz Yeterlilik Ve Sosyal Kabul Düzeyine Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Karasar N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* Nobel Akademi, Ankara.





- Karataş Z., Arslan E. (2018). Ortaokulda öğrenim gören zihin engelli kaynaştırma öğrencilerinin normal gelişim gösteren akranları tarafından sosyal kabullerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 48: 495-513.
- Kaya M. (2020). *Kaynaştırmaya/Bütünleştirmeye Hazırlık Etkinliklerinin (Kahe) Özel Gereksinimli Öğrencilerin Sosyal Kabulleri Üzerindeki Etkililiğinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye.
- Kul, S. (2014). Uygun İstatistiksel Test Seçim Kılavuzu/Guideline For Suitable Statistical Test Selection. *Plevra Bülteni* 8(2), 26.
- Loreman T., Earle C., Sharma U. & Forlin C. (2007). The development of an instrument for measuring pre-service teachers' sentiments, attitudes, and concerns about inclusive Education *International Journal Of Special Education* Vol 22 No2 2007.
- Manetti, M., Schneider, B. H. & Siperstein G. (2001). Social acceptance of children with mental retardation: Testing the contact hypothesis with an Italian sample *Journals.sagepub.com* First Published May 1, <https://doi.org/10.1080/01650250042000249>.
- MEB, (2018). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. Resmi Gazete. Sayı: 30471.
- Nowicki, E. A. (2006). A cross-sectional multivariate analysis of children's attitudes towards disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50, 335–348.
- Odom, Samuel, Zercher, Craig Li, Shouming Marquart, Jules M.Sandall , Susan Brown, William H. (2006). Social acceptance and rejection of preschool children with disabilities: a mixed-method analysis. <https://psycnet.apa.org/record/2006-21055-010>.
- Özçelik Z. M. (2019). *Kaynaştırma Uygulamalarında Öğretmenlere Göre Okul Desteği: Karma Yöntem Araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Özengi S.Ş. (2009). *Eskişehir İlinde Kaynaştırmanın Yürütüldüğü İlköğretim Okullarındaki Rehber Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Peña, C. J. (2016) *Overview: Mapping Systems of Care for Children with Special Needs in the State of California* Brief Feb. 2016.
- Reiter S., Schanin M. & Tirosh E.(1998). Israeli elementary school students' and teachers' attitudes towards mainstreaming children with disabilities. *Special Services in the Schools* ISSN: 0739-9820 (Print) (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/wzss20> 13:1-2, 33-46, DOI: 10.1300/J008v13n01\_02 To link to this article: [https://doi.org/10.1300/J008v13n01\\_02](https://doi.org/10.1300/J008v13n01_02)
- Selimoğlu H. (2017). *Akran Aracılı Öğretim Yönteminin Normal Gelişim Gösteren Çocukların Sosyal Kabulüne Ve Özel Gereksinimli Bireylerin Benlik Saygısına Etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Sucuoğlu B. (2004). Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları: yayınlar/araştırmalar (1980-2005) *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* 2004, 5 (2) 15-23.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları* Morpa Kültür Yayınları, İstanbul
- Söğüt D. A. (2017). *Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlamada Karşılaştıkları Güçlükler Ve Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye.
- Şahbaz, Ü. (1997). *Öğretmenlerin Özürlü Çocukların Kaynaştırılması Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının Değişmesindeki Etkililiği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.
- Şahbaz Ü. (2007). Normal öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına devam eden engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmelerinin sosyal kabul düzeylerine etkisi *Eurasian Journal of Educational Research* Cilt: 0 Sayı: 26 ISSN: 1302-597X / 2528-8911 Sayfa Aralığı: 199 – 208.
- Şahin A. (2010). *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Gören Öğrencilerin Sosyalleşme Sürecinde Karşılaştığı Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Erzurum İli Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye.
- Tekgül E. (2020). *Müzik Etkinliklerinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Kabul Düzeylerine Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Turhan C. (2007). *Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.





- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. (Genişletilmiş İkinci Baskı) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Wendelborg C., Kvello Q. (2010). Perceived social acceptance and peer intimacy among children with disabilities in regular schools in Norway. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities* 2010, 23, 143–153.
- Wentzel, K. R. (1994). Relations of social goal pursuit to social acceptance, classroom behavior, and perceived social support *Journal of Educational Psychology*, 86(2), 173–182. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.86.2.173>.
- Wong D. K. P. (2008). Do contacts make a difference? The effects of mainstreaming on student attitudes toward people with disabilities *Research in Developmental Disabilities* 29 (2008) 70–82.
- Vaz, S., Wilson N., Scott M., Cordier R., Falkmer T. (2015). Factors associated with primary school teachers' attitudes towards the inclusion of students with disabilities. *PLoS one*, 2015 - Journals.plos.org Published: August 28, 2015 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0137002>





## Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Özel Gereksinimli İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesi

**Prof.Dr. Ümit Şahbaz**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Türkiye

ORCID: 0000-0002-1775-8884

e-mail: usahbaz@mehmetakif.edu.tr

**Duygu Çağ Adıgüzel (Dok.Öğr.)**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Türkiye

ORCID: 0000-0002-3360-6776

e-mail: duygucaag@gmail.com

### Özet

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma (bütünleştirme) uygulamalarına katılan özel gereksinimli ilkököl öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerini belirlemektir. Bu araştırmanın çalışma grubunu Denizli ili Pamukkale ilçesinde bulunan Ressam İbrahim Çallı İlkokulu'nda öğrenim gören 3. ve 4.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Şahbaz ve Arslan (2012) tarafından geliştirilen özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrenciler tarafından sosyal kabulünü ölçen "Sosyal Kabul Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin analizinde normal dağılım varsayımının sağlandığı durumlarda niceliksel verilerin karşılaştırılması için iki grup ortalaması için bağımsız örneklem t testi; normal dağılım göstermeyen veriler için Mann Whitney U testi tercih edilmiştir. Ayrıca ikiden fazla grup ortalaması karşılaştırması için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Analizler sonucunda fark olan grupların tespiti için çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; özel gereksinimli bireylerin sosyal kabulünün cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği, özellikle erkek öğrencilerin akran tutumu alt boyutunda sosyal kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocuğun ailesinde özel gereksinimli birey olma durumu özel gereksinimi olan akranlarını sosyal kabulünü olumlu etkilediği görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal Kabul, Özel eğitim, Sosyal beceri, Öğrenci davranışı, Akran tutumu



**E-Uluslararası Eğitim  
Araştırmaları  
Dergisi**

Cilt: 13, No: 3, ss. 59-77

Araştırma Makalesi

73

Gönderim: 2022-02-04  
Kabul: 2022-06-02

### Önerilen Atıf

Şahbaz, Ü. & Çağ-Adıgüzel, D. (2022). Kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimli ilkököl öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerinin belirlenmesi, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 59-77. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1068072>



## Genişletilmiş Özet

**Problem:** Bir toplumun çağdaş dünya ile etkin ilişkiler kurabilmesi ve yürütebilmesi eğitimi ne kadar önemseydiği ile doğru orantılıdır. Bir eğitim sisteminin ne derecede etkili olduğunu gösteren ise özel gereksinimi olan bireylere verilecek olan eğitimin niteliğidir. Normal gelişim gösteren akranlarına tanınan eğitsel fırsatların tümü ve daha fazlası özel gereksinimli bireylerin de hakkıdır. Ancak bu şekilde özel gereksinimli bireyler toplumun bir parçası haline gelebilirler (Güneş, 2016).

Özel gereksinimli bireylerin geçmişten günümüze en yaygın olarak devam ettiği eğitim ortamları ayrı/yatılı gündüzlü özel eğitim okulları, genel eğitim okullarında özel eğitim sınıfları, genel eğitim sınıflarında kaynaştırma eğitimi şeklinde gruplanabilir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi uzunca bir süre ayrı/yatılı gündüzlü özel eğitim okullarında sürdürülmüştür (Sucuoğlu, Kargın, 2006). Ancak, 1950 ve 1960'lı yıllarda yapılan araştırmalar ayrı eğitim ortamlarında yürütülen eğitim faaliyetlerinin düşünülmesi gibi başarılı olmadığını, aksine özel gereksinimli çocuklar için zararlı olabildiğini göstermiştir. Hatta pek çok özel gereksinimli çocuğun normal programlarda daha başarılı olduğu fark edilmiştir (Şahbaz, 1997). Alanda yaşanan tüm bu gelişmeler kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının başlamasına zemin hazırlamıştır. Kaynaştırma/bütünleştirme, "özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki akranları ile karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlayan eğitimidir" (ÖEHY, 2018). Kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi farkın varlığına bakılmaksızın tüm öğrenciler için tüm eğitim fırsatlarına eşit erişimi savunan bir sosyal adalet kavramına dayanan bir felsefedir (Loreman, Earle, Sharma, Forlin, 2007).

Sosyal kabul, özel gereksinimli bireylerin, akranları tarafından bir grubun üyesi olarak bir etkinliğe dâhil edilmesi ve aralarında olumlu yönde ilişki ve etkileşimin bulunmasıdır (Civelek, 1990). Şahbaz (2007)'a göre; öğretmenlerin ve öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri sınıflarına kabul etmek de gönüllü olmadıkları, normal gelişim gösteren öğrencilerin, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilere karşı olumsuz davranışlarda bulunarak zaman zaman dışladıkları tespit edilmiştir.

Özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin dışlanmalarına neden olan bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörlerden ilki engelin görünürlük düzeyidir. Özel eğitime gereksinimi olan bireyin akranlarından farklı olması, engelin görünürlük düzeyi olarak da ifade edilmektedir. Bu bireylerin engellerinin türüne ve derecesine göre fiziksel görünüşlerinde farklılıklar olabildiği gibi kullandıkları koltuk değneği, tekerlekli sandalye, işitme cihazı gibi destekler nedeniyle de bu öğrenciler farklı algılanmaktadırlar (Sucuoğlu, Kargın, 2006). Özel gereksinimli öğrencilerin engellerinin türü ve derecesi, normal gelişim gösteren akranları tarafından sosyal kabul düzeylerini etkilemektedir (Wendelborg, Kvello, 2010). Engelin görünürlük düzeyi arttıkça özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin sosyal kabul düzeyinin de azaldığı düşünülmektedir (Sucuoğlu, Kargın, 2006).

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına katılan özel gereksinimli ilkökul öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimli ilkökul öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri nedir?
2. Kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimli ilkökul öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerine göre;
  - a) cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
  - b) anne ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
  - c) kardeş bilgisine göre anlamlı bir fark var mıdır?
  - d) ailede başka özel gereksinimli birey bulunma durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

**Yöntem:** Kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimli ilkökul öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını ya da değişimini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Karasar, 2020).



Bu araştırmanın çalışma grubunu Denizli ili Pamukkale ilçesinde bulunan Ressam İbrahim Çallı İlkokulu'nda öğrenim gören 3.sınıf (42 öğrenci) ve 4.sınıf (46 öğrenci) öğrencileri oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak Şahbaz ve Arslan (2012) tarafından geliştirilen özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrenciler tarafından sosyal kabulünü ölçen "Sosyal Kabul Ölçeği" kullanılmıştır.

Sosyal Kabul Ölçeği'nin üç faktörlü yapıdan oluştuğu ve bu faktörlerin açıkladığı toplam varyans yüzdesinin %46.666 olduğu bulunmuştur. Bu varyansın %20.058'ini birinci faktör, %15,604'ünü ikinci faktör, %10,994'ünü ise üçüncü faktörün açıkladığı görülmektedir. Ölçeği oluşturan üç faktörden birincisi, "Sosyal Becerileri", ikincisi "Öğrenci Davranışı", üçüncüsü ise "Akran Tutumu" olarak tanımlanmıştır.

"Sosyal Beceriler" Boyutu ölçek maddeleri: 21,11,22,19,16,28,9,23,8,27,24,1,26,29,2,31

"Öğrenci Davranışı" Boyutu ölçek maddeleri: 6,10,20,7,3,13,14,4,5

"Akran Tutumu" Boyutu ölçek maddeleri: 15,18,17,12,25,32,30

Sosyal kabul ölçeğinin güvenilirlik kat sayısını belirlemek amacıyla iç tutarlılık katsayısı ve Spearman Brown İki Yarı Test korelasyonu hesaplanmıştır. Sosyal kabul ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının ,927, Spearman Brown İki Yarı Test korelasyonu ise ,964 olarak bulunmuştur. Şahbaz ve Arslan (2012) tarafından geliştirilen Sosyal Kabul Ölçeğinin güvenilir bir ölçektir.

Verilerin toplanması için öncelikle veliler sınıf öğretmenleri tarafından mesajla bilgilendirilerek her araştırmaya katılan her öğrenci velisine "Veli Onam Formu" gönderilmiştir. "Veli Onam Formu" veliler tarafından onaylanıp imzalanarak sınıf öğretmenlerine teslim edilmiştir. Sonrasında ikinci araştırmacı tarafından öğrencilere ölçek hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra Şahbaz ve Arslan (2012) tarafından geliştirilen "Sosyal Kabul Ölçeği" Ressam İbrahim Çallı İlkokulu'nda kaynaştırma eğitimi uygulanan 3. ve 4. Sınıf öğrencilerine 15-19 Mart 2021 tarihinde uygulanmıştır.

**Bulgular:** Bu araştırmanın birinci alt probleminde araştırmaya katılan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerinin genel olarak toplam puan açısından yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu sonuca göre genel olarak ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere sosyal kabul açısından olumlu yaklaştığı söylenebilir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular Gümüş ve Tan (2015)'in 3. ve 8.sınıf aralığındaki öğrencilerin sosyal kabul düzeyinin olumlu olduğu sonucuyla ve Aktan, Budak, Botabekovna, (2019)'in araştırmaya katılan öğrencilerin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerinin genel olarak toplam puan açısından yüksek olduğu araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Bu araştırmanın ikinci alt probleminde araştırmaya katılan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli ilkokul öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri cinsiyet değişkeni, anne ve babalarının eğitim durumu, kardeş bilgisi ve ailede başka özel gereksinimli birey bulunma durumuna göre incelenmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal kabul, sosyal beceri ve öğrenci davranışı puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Akran tutumu puanlarının bireyin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin akran tutumu alt boyutunda sosyal kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde; Nowicki (2006) 4-10 yaş arası kız ve erkek öğrenciler arasında sosyal kabul düzeyinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın Karataş, Arslan (2018) kız öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu, Selimoğlu (2017)'nin, kız öğrencilerin (15-19 yaş) erkek öğrencilere göre sosyal kabul konusunda daha olumlu tutumlara sahip oldukları; Aktan, Budak, Botabekovna, (2019)'in kız öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yaklaşımı ve onları kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu, Dağlı Gökbulut, Gökbulut, Yeniasır (2017) kız öğrencilerin (8-10 yaş) erkek öğrencilere göre sosyal kabul konusunda daha olumlu tutumlara sahip oldukları, Gümüş ve Tan (2015)'in, kız öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu; Ayral (2013)'in kız öğrencilerin sosyal kabul puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu araştırma bulgularıyla farklılık göstermektedir. Bu da özel gereksinimli bireylerin sosyal kabul düzeyinin, normal gelişim gösteren akranlarının cinsiyet değişkenine

göre incelendiğinde, yaş gurubuna ve buldukları çevreye göre değişkenlik gösterebileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli ilkokul öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri anne ve babalarının eğitim durumuna göre incelenmiştir. Sosyal kabul, sosyal beceri, öğrenci davranışı ve akran tutumu puanlarının bireyin annesinin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular [Gümüş ve Tan \(2015\)](#)'ın araştırmaya katılan öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının, annelerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, [Karataş, Arslan\(2018\)](#)'ın öğrencilerin sosyal kabullerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuyla paralellik göstermektedir.

Sosyal kabul, sosyal beceri, öğrenci davranışı puanlarının bireyin babasının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği; akran tutumu puanlarının ise bireyin babasının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farklılık gösteren grupları tespit edebilmek için yapılan çoklu karşılaştırma testine göre babası lise mezunu olan öğrencilerin sosyal kabul düzeyi akran tutumu alt boyutunda daha yüksektir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular [Gümüş ve Tan \(2015\)](#)'ın normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları, babalarının eğitim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuyla paralellik göstermesine karşın [Karataş ve Arslan \(2018\)](#)'ın öğrencilerin sosyal kabullerinin babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucu ile farklılık göstermektedir.

Araştırmaya katılan 3. Ve 4. sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli ilkokul öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri kardeş sayısına göre incelenmiştir. Sosyal kabul, sosyal beceri, öğrenci davranışı ve akran tutumu puanlarının bireyin kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular [Gümüş ve Tan \(2015\)](#)'ın araştırmaya katılan öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının, ailelerindeki birey sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuyla ve [Karataş ve Arslan\(2018\)](#)'ın öğrencilerin sosyal kabul düzeylerinin kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli ilkokul öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri ailede başka özel gereksinimli birey bulunma durumuna göre incelenmiştir. Sosyal kabul, sosyal beceri, öğrenci davranışı ve akran tutumu puanlarının bireyin ailede özel gereksinimli birey olup olmama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ailesinde özel gereksinimli birey olan öğrencilerin sosyal kabul düzeyi sosyal kabulün tüm boyutlarında olmayanlara göre daha yüksektir. Bunun nedeninin, ailesinde özel gereksinimli birey bulunan çocukların sürece daha alışık olmalarından, özel gereksinimli yakını ile daha kolay empati kurabilmelerinden ve onların farklılıklarına daha kabul edici yaklaşabilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, [Aktan, Budak, Botabekovna, \(2019\)](#)'ın ailesinde ve yakın çevrelerinde özel gereksinimli birey olan öğrencilerin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerinin yüksek olduğu araştırma bulgularıyla ve [Aydoğan \(2017\)](#) 'ın zihinsel engelli yakına sahip bireylerin zihin engelli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerinin yüksek olduğu araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Öte yandan araştırma bulguları, [Gümüş ve Tan \(2015\)](#)'ın ailesinde özel gereksinimli birey olmayan öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının ailesinde özel gereksinimli birey olanlara nazaran daha olumlu olduğu araştırma bulgusundan ve [Ayrıl \(2013\)](#) 'ın özel gereksinimli kardeşi olan ve olmayan öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik sosyal kabul düzeyleri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı araştırma bulgularından da farklılık göstermektedir.

Araştırma sonucunda; özel gereksinimli bireylerin sosyal kabulünün cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği, özellikle erkek öğrencilerin akran tutumu alt boyutunda sosyal kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da erkek öğrencilerin akranlarının tutumundan daha çok etkilendiği ve kendi tutumlarının değişmesinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca çocuğun ailesinde özel gereksinimli birey olma durumu özel gereksinimi olan akranlarını sosyal kabulünü olumlu etkilediği görülmüştür. Bunun nedeninin, ailesinde özel gereksinimli birey bulunan çocukların sürece daha alışık olmalarından, özel gereksinimli yakını ile daha kolay empati kurabilmelerinden ve onların farklılıklarına daha kabul edici yaklaşabilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.



**Öneriler:** İleri araştırmalara yönelik öneriler

1. Özel gereksinimli bireylerin sosyal kabul düzeyleri; farklı illerde, farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerle ve farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerle çalışılarak araştırılabilir.
2. Özel gereksinimli bireylerin sosyal kabul düzeylerini artırıcı deneysel çalışmalar yapılabilir.
3. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin sosyal kabulün alt boyutlarından akran tutum puanlarının düşük olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, kız öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerini artırıcı çalışmalar yapılabilir.
4. Araştırma sonucunda eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olan babaların özel gereksinimli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu babalara yönelik sosyal kabul çalışmaları düzenlenebilir.

